

Τὸ Καθῆκον,

Τοῦ Τζὼν Γκαλσγουόρδου.

Μετὰ τὸν «Ἀρχοντοχωριάτην», τὸ Ἐθνικὸ Θέατρο ἀνέβασε τὸ «Καθῆκον» τοῦ Γκαλσγουόρδου, γιὰ νὰ γνωρίσῃ τὸ Ἑλληνικὸ κοινὸ—ὅπως ἀνέφερε τὸ πρόγραμμα—τὰ «ἐκλεκτὰ προϊόντα τῆς διεθνοῦς σκέψεως».

Ἄν τὸ Καθῆκον λογαριασθῇ ὡς ἔργο χωρὶς ἐξαιρετικὴ ἀξία, εἶναι μᾶλλον ἐπιτυχές, καὶ ἡ ἀπεικόνισις ὀρισμένης μερίδος τῆς Ἀγγλικῆς κοινωνίας μπορεῖ νὰ ἔχει ἐνδιαφέρον γιὰ πολλοὺς. Ὅταν ὁμως προσφέρεται ὡς ἓνα ἀπὸ τὰ ἀριστοτεχνήματα τῆς διεθνοῦς σκέψεως καὶ τῆς θεατρικῆς μαεστρίας, δὲν ἱκανοποιεῖ. Πάντως τὸ εὐχάριστο εἶναι ὅτι γίνεται ἀρχὴ νὰ γνωρισθῇ στὴν Ἑλλάδα ὁ Γκαλσγουόρδου, ὁ ὁποῖος πράγματι ἀνήκει ἢ μᾶλλον ἀνήκε, διότι πέθανε πρὸ ὀλίγου καιροῦ, στοὺς ἐκλεκτοὺς τῆς «συγχρόνου διεθνοῦς σκέψεως».

Ὁ Τζὼν Γκαλσγουόρδου γεννήθηκε στὸ Ζώρρεϋ τῷ 1867, ἐτιμήθη δὲ τῷ 1932, λίγο πρὶν πεθάνει, μὲ τὸ βραβεῖο Νόμπελ. Στὴν γλῶσσα μας ἔχει μεταφρασθῇ μόνον ἓνα ἀπὸ τὰ πρῶτα μυθιστορήματά του, ἡ «Βίλλα Ρουμπαϊν», ποῦ ἐγράφη κατὰ τῷ 1900, καὶ

ἐξεδόθη ἑλληνικὰ τῷ 1932 μὲ τὸ τίτλο «τροφερές ὑπάρξεις». Τὸ περίφημο καὶ πολύτομο μυθιστορημὰ του «The Forsythe Saga», διάφορα ἄλλα μυθιστορημὰ καὶ διηγήματα, καὶ τὰ θεατρικὰ ἔργα του «Πρωτότοκος», «Τυπικότητες», «Δικαιοσύνη», καὶ τὸ περίφημο «Skin game», εἶναι κοινωνικὲς τραγωδίαι, καὶ ἠθογραφικὲς σάτυρες, ποῦ ἔχουν λεπτότητα πνεύματος, ποιητικὴ πνοή, καὶ ψυχολογικὴ λεπτομερῆ ἀνάλυσι, ἀρετὲς ποῦ δὲν λείπουν βέβαια καὶ ἀπὸ τὸ «Καθῆκον», τὸ ἔργον ὁμως αὐτὸ μὲ τίς καλὰς λεπτομέρειαι, δὲν στέκει ὡς σύνολο στὸ ὕψος ἄλλων ἔργων τοῦ Γκαλσγουόρδου.

Στὸ δράμα αὐτὸ, κάποιος οἰκονομικῶς στενοχωρημένος ἀριστοκράτης, ποῦ ἔχει προσκληθῇ μαζὺ μὲ ἄλλους σ' ἓνα πύργον, κλέβει ἀπὸ ἓναν ἄλλο προσκεκλημένον, πλοῦσιον Ἑβραῖον, χιλίας λίρες, γιὰ νὰ πληρῶσῃ κάποια παλιὰ ἐρωμένη του, ποῦ ἀπειλεῖ νὰ κἀνῃ γνωστὸ τὸ δεσμὸ στὴ γυναῖκα του. Ὅταν δὲ ἀποκαλύπτεται ἡ ἐνοχὴ του, αὐτοκτονεῖ. Ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ συγγραφέως εἶναι νὰ περιγράψῃ τὴ στάσι ποῦ πέρνει ἡ Ἀγγλικὴ ἀριστοκρατικὴ κοινωνία—πιστὴ πάντα στὶς παραδόσεις της—ἀπέναντι τοῦ ἐνόχου μὲν, ἀλλ' ἐπιλέκτου μέλους της, καὶ ἡ προσπάθεια τῶν ἀριστοκρατῶν νὰ συγκαλύψουν τὸ σκάνδαλον, ἐκ καθήκοντος ἀπέναντι ἐνὸς ἀνθρώπου τοῦ κύκλου

των, ἔστω καὶ μὲ ὑποχωρήσεις ἀπέναντι τῆς ἠθικῆς.

Ἡ λεπτοτάτη εἰρωνία, καὶ ὁ πνευματώδης διάλογος τοῦ ἔργου, συνθλίβεται κάτω ἀπὸ τὰ ἀνιάρὰ ἐπεισόδια, καὶ τὴν ἄτονη ἀστυνομικὴ πλοκή, τὸ κοινωνικὸ δὲ ἐνδιαφέρον ἔχει τόσο στενὰ σύνορα, ποῦ δὲν κατάρθωσε νὰ ἐνδιαφέρεται τὸ διεθνὲς κοινόν. Ἀντιθέτως στὸ Λονδίνο τὸ ἔργο αὐτὸ μὲ τὸ τίτλον «Loyalties» ἐπαίχθη τῷ 1922 ἐνάμισον χρόνον συνεχῶς. Γενικὰ ἡ κοινωνικὴ σάτυρα τοῦ Γκαλσγουόρδου εἶναι ἀγαπητὴ στοὺς Ἕγγλους, εἶχε πάντα ἐπιρροὴ ἐπὶ τὸν ἀγγλικὸν κοινόν, καὶ τὸ θεατρικὸν ἔργον του «Δικαιοσύνη» ποῦ παρεστάθη τῷ 1910, ἐγίνε ἀφορμὴ—ὅπως γράφουν τὰ χρονικά τῆς τότε ἐποχῆς—νὰ λάβει ὁ ὑπουργὸς Τσώρτσιλ «δραστικὰ μέτρα γιὰ τὴ καλύτερη ἐκπαίδευσιν τῶν φυλακῶν». Τὸ ἀνέβασμα τοῦ ἔργου ἀπὸ τὸν κ. Φ. Πολίτην καὶ τοὺς συνεργάτας του ἐξαιρετικὰ ἐπιμελημένο.

Ἡ σκηνογραφικὴ ἐργασία τοῦ κ. Κλώνη σιολικὰ καὶ λεπτομερικὰ ἀπὸ τίς καλλίτερές του. Στὴν αἴθουσα τῆς λέσχης στὴ β' πρᾶξι στὸ σοβαρὸν σύνολον μὲ τίς σκοῦρες καφετιὰς ἀποχρώσεις, ἔρριξε μιὰ χαρούμενη κόκκινη πινελιά—ἓνα φωτισμένο abat-jour—μιὰ μικρὴ λεπτομέρεια, ποῦ μαζὺ μὲ ὅλες τίς ἄλλαι, κάταν τὸ σκηνοδραματικὸν χάρμα ὀφθαλμοῦ.

Τὰ κοστουμια μιὰ ἄλλη καλὴ λεπτομέρεια στὸ σκηνογραφικὸν σύνολον. Ὅρισμένες δὲ ἐμφανίσεις ἠθοποιῶν στὸ ἔργο αὐτό, εἰδείξαν ὅτι ὑπάρχουν ἄνθρωποι στὸ τόπον μας ποῦ κατέχουν τὸ μυστικὸν τῆς δημιουργίας καταλλήλων σκηνοδραματικῶν κοστουμιῶν. Ἡ κ. Μιράντα Μυράτ παρ' ὅλον ποῦ οἱ δραματικοὶ ρόλοι δὲν τῆς στέκουν, ἔκανε μιὰ καλὴ προσπάθεια, καὶ ἡ κ. Κατερίνα Ἀνδρεάδου κομψοτάτη στὸ ρόλον τῆς ἐπιτόλαιας ραφινάτης γυναίκας εἶχε μιὰ εὐκολὴν ἐπιτυχία, ἡ κ. Ρίτα Μυράτ χαριτωμένη ἐμφάνισις. Ὁ κ. Μινωτῆς καὶ στὸ κοινωνικὸν δράμα ἀπέδειξε ὅτι γνωρίζει νὰ ἐπιτυγχάνει. Ὁ κ. Ροζάν μὲ τὸ πλεονέκτημα τῆς ἀφογῆς ἐμφανίσσεως του καὶ τῶν κοσμικῶν τρόπων του, ὑπεδύθη τὸν Ἄγγλον στρατηγὸν κατὰ τρόπο μοναδικόν. Ὁ κ. Παλαγεωργίου στὸν ἐπεισοδικόν ρόλον τοῦ βαθυστόχαστου γέροντος ἀριστοκράτου πολὺ χαρακτηριστικόν. Ὁ κ. Παρασκευᾶς στὸν ρόλον του. Ὁ κ. Δενδραμῆς ἐπίσης, ὁ κ. Ἀρῶνης στὸν Ἄγγλον δικηγόρον, ἐπαίξε ἀριστοτεχνικὰ, καὶ οἱ κύριοι Δεστούνης Γληνός, Ἰακωβίδης, Μαλλιαργῆς, Εὐθυμία Ἀλωνίτη κλπ. μὲ τὸ εὐσυνείδητον παιξίμόν τους ἐπλασίασαν τὸ σύνολον.